

वर्ष ३ अंक ३१

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति: ०१ मंसिर २०७४

अवधी: ०१ मंसिर २०७४— ०७ मंसिर २०७४

जिल्लाहरू: झापा, मोरङ, संखुवासभा, धनकुटा, सुनसरी, सप्तरी, सिराहा, दोलखा, महोत्तरी, काभ्रेपलाञ्चोक, बारा, धादिङ, चितवन, कास्की, मुस्ताङ, पाल्पा, रुपन्देही, रुकुम, दाङ, बाँके, सुर्खेत, जुम्ला, कैलाली, डोटी, दार्चुला

जारी गर्ने:

कृषि विकास मन्त्रालय- जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना (कृषि व्यवस्थापन सूचना प्रणाली)
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्-कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा
जल तथा मौसम विज्ञान विभाग - मौसम पूर्वानुमान महाशाखा/ कृषि-मौसम शाखा

मौसमी सारांश:

- पश्चिमी तराईका बाँके र कैलाली जिल्लाहरू बाहेक अन्य तराई र पहाडी जिल्लाहरूमा साताको सुरुमा मौसममा बदली भई एक-दुई स्थानमा फाटफुट वर्षा हुने देखिन्छ। मध्य र अन्ततिर सामान्यतया मौसम सफा नै हुने देखिन्छ।
- हिमाली जिल्लाहरूमा साताको सुरुमा मौसममा बदली भई एक-दुई स्थानमा फाटफुट वर्षा र उच्च पहाडी तथा हिमाली भेगमा हल्का देखि मध्यम खालको हिमपात हुने देखिन्छ। मध्य र अन्ततिर सामान्यतया मौसम सफा नै हुने देखिन्छ।

बालीनाली सारांश:

- धानको बीउ भण्डारणको लागि सुपर व्यागको प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ। सुपर व्याग उपलब्ध नभएको अवस्थामा चिस्यान कम गराउन धानलाई ३-४ दिन घाममा राम्ररी सुकाएर हावा नछिर्ने भाँडो (मेटल बिन, भकारी) मा सेलफस २-३ चक्री प्रति टनका दरले प्रयोग गरि भण्डारण गर्नुपर्दछ।
- गहुँ लगाउने समय भएकोले तराई र भित्री मधेशका लागि सिफारिस गरिएका बाणगंगा, तिलोत्तमा, विजय, आदित्य, गौतम; मध्य पहाडका लागि सिफारिस गरिएका मुनाल, च्याखुरा, धौलागिरी, गौरा, डब्लु. के. १२०४, स्वर्गद्वारी, डाँफे, पासाड ल्हामु र उच्च पहाडका लागि सिफारिस गरिएका धौलागिरी, गौरा, डब्लु. के. १२०४, पासाड ल्हामु उपयुक्त भएकोले उपलब्ध जातको गुणस्तरीय बीउ ४-४.५ के.जी. प्रति कट्टा वा ५-६ के.जी. प्रति रोपनीका दरले व्यवस्था गर्नुहोस्।
- मौसम अनुकूल रहेकोले मध्य पहाडमा भदौमा बारी जग्गामा रोपेको बीउ आलुलाई अन्तिम पटक रंगिग गरि हालम पुलिङ गर्नुहोस्।
- नर्सरी ब्याडमा बेर्ना उमार्ने समयमा फेद काट्ने कीरा र बेर्ना कुहिने रोगको व्यवस्थापन गर्न क्लोरपाईरीफस १६% ई.सी. (Chlorpyrifos १६% EC) को ०.५ एम.एल. र कार्बेन्डाजिम (बेभिष्टिन) ५०% डब्लु.पि. को १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली स्प्रेयर बाट नर्सरी ब्याड भिजे गरी छर्नु पर्दछ।

पशुपालन सारांश:

- हिउँदको समयमा पशुवस्तुलाई हरियो घाँस र पोषणतत्वको कमी हुने र उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा पनि कमी आउने भएकोले उक्त समयमा उगाउने पशुहरू जस्तै-गाई, भैसी, भेडा बाखाहरूलाई युरिया मिश्रित पराल (४% युरिया) वा युरिया मोलासिस ब्लक खुवाउँदा पशुको उत्पादनमा बृद्धि गर्न सकिन्छ। तर साना बाच्छा-बाच्छी र पाडा-पाडीलाई युरिया उपचार गरिएको पराल खुवाउनु हुँदैन।
- जाडो महिनामा विशेष गरि कुखुरामा इन्फेक्सियस ब्रोन्काइटिस, इन्फेक्सियस साइनुसाइटिस र क्रोनिक रेस्पिरेटरी रोग (CRD) आदि देखिन सक्छ। त्यसकारण कुखुराको खोरमा तापक्रम, सरसफाई र भेन्टिलेशनमा विशेष ध्यान दिनुपर्दछ।
- हिउँद महिनामा विभिन्न डालेघाँसहरू जस्तै कोइरालो, कुटमिरो, खन्यु, गिठी, चिउरी, चुलेत्रो, जिडट, निमारो, पाखुरी, वडहर, भिमल आदि खुवाउन सकिन्छ।

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४

मौसमी तथ्यांकहरु

१७ कात्तिक २०७४ देखि २३ कात्तिक २०७४ सम्मको मौसमी तथ्याङ्क

जिल्ला	मौसमी विवरण							
	कुल वर्षा (मि.मी.)	तापक्रम (°सेल्सियस) को दायरा		सापेक्षिक आर्द्रता (%) को दायरा		हावाको गति (मि/से) को दायरा	हावाको प्रचलित दिशा	कैफियत
		अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
झापा	०.०	३२.५-३३.५	१३.५-१५.५	९५-१००	७४-८५	-	-	-
मोरङ	०.०	३१.४-३२.०	१६.५-१७.७	७१-७८	३७-४८	०.०-२.०	उत्तर	
धनकुटा	०.०	२५.२-२७.४	१३.०-१४.०	६१-७६	४५-६०	०.०-१.५	उत्तर	
संखुवासभा	०.०	२३.५-२४.०	१४.४-१५.४	६९-९५	६१-८३	-	-	-
सुनसरी	०.०	३३.०-३४.०	१४.०-१५.५	७१-९२	५९-८६	-	-	-
सप्तरी	०.०	३०.०-३१.०	१७.८-२०.७	७५-८१	७४-७८	-	-	-
सिराहा	०.०	३२.०-३३.५	१३.५-१५.५	९५-१००	७४-८५			
दोलखा	०.०	२१.०-२३.०	१०.०-१०.६	८७-९४	६७-८८	-	-	-
महोत्तरी	०.०	२९.७-३१.०	१७.०-१९.७	८७-९८	६५-८८	-	-	-
काभ्रेपलाञ्चोक	०.०	२९.०-२९.८	९.२-१२.२	९८-१००	८९-९६	-	-	-
बारा	०.०	३१.२-३३.०	१४.४-१६.२	७५-८३	५०-५९	०.३-०.५	पूर्व	
धादिङ	०.०	२५.०-२६.२	१३.३-१६.०	८४-९०	६१-७७	-	-	-
चितवन	०.०	३१.२-३२.०	१३.४-१५.९	९१-९८	८१-८३	-	-	-
कास्की	०.०	२६.४-२७.५	१३.०-१७.९	८९-९५	४७-५६	०.०-१.५	पश्चिम	
मुस्ताङ	०.०	१६.०-१७.०	-२.०-०.०	८२-९४	६७-७५			
पाल्पा	०.०	२६.२-२६.९	९.२-१०.५	७०-९३	६९-८७	-	-	-
रुपन्देही	०.०	३१.३-३२.६	१५.३-१७.४	७५-९९	३०-५०	०.७-२.०	पश्चिम	
रुकुम	०.०	२६.०-२७.५	१०.५-१२.५	८१-९६	६२-९५	-	-	
दाङ	०.०	२८.४-२९.२	११.६-१४.०	७५-८८	३६-४९	०.०-१.०	दक्षिण	
बाँके	०.०	२९.०-३४.३	१५.०-१७.४	९२-१००	४६-६३	०.०-४.०	उत्तर	
सुर्खेत	०.०	२८.५-२९.०	१०.७-१२.९	९७-९८	४१-५३	०.०-२.५	दक्षिण	
जुम्ला	०.०	१९.४-२०.८	१.४-५.५	६४-७५	३०-५१	०.०-४.०	पश्चिम	
कैलाली	०.०	२८.७-३१.५	१४.०-१६.८	८८-९२	४१-५३	०.०-२.५	दक्षिण	
डोटी	०.०	३०.०-३१.०	१०.४-१३.६	७९-९१	३४-४५	०.०-२.०	उत्तर	
दार्चुला	०.०	२३.०-२५.०	११.८-१४.०	९२-९७	७०-७८	-	-	-

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४

२४ कात्तिक २०७४ देखि ३० कात्तिक २०७४ सम्मको मौसमी तथ्याङ्क

मौसमी विवरण

जिल्ला	कुल वर्षा (मि.मी.)	तापक्रम (°सेल्सियस) को दायरा		सापेक्षिक आर्द्रता (%) को दायरा		हावाको गति (मि/से) को दायरा	हावाको प्रचलित दिशा	कैफियत
		अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
		झापा	०.०	३०.०-३२.५	१४.०-१६.०			
मोरङ	०.०	२९.९-३२.२	१५.०-१६.५	७४-८१	३६-४६	०.०-२.०	उत्तर	
धनकुटा	०.०	२४.०-२५.०	११.८-१२.५	६६-७९	४८-५८	०.०-१.०	पश्चिम	
संखुवासभा	०.०	२१.५-२२.५	१३.०-१४.०	७४-९४	६२-७४	-	-	-
सुनसरी	०.०	३०.५-३३.८	१२.५-१४.८	८४-९२	४१-७७	-	-	-
सप्तरी	०.०	२८.५-३०.२	१२.०-१८.५	७४-८०	६६-७४	-	-	-
सिराहा	०.०	३१.०-३२.५	१५.०-१६.०	७६-८७	६७-७६			
दोलखा	०.०	२१.०-२२.५	८.०-९.०	८८-९३	६०-९०	-	-	-
महोत्तरी	०.०	२७.७-३०.५	१७.०-१८.५	७४-९६	५६-८९			
काभ्रेपलाञ्चोक	०.०	२६.५-२८.७	८.५-१०.२	९८-१००	६८-९९	-	-	-
बारा	१.०	२९.६-३२.०	१२.०-१५.०	७५-९१	३८-६१	०.०-१.५	उत्तर	
धादिङ	०.०	२३.०-२५.५	१३.०-१५.०	८६-९०	६९-७६	-	-	-
चितवन	०.०	२९.८-३१.०	११.३-१४.२	९४-९७	८१-९१	-	-	-
कास्की	०.०	२५.०-२६.२	१२.०-१३.७	९४-९८	५१-५८	०.०-१.५	दक्षिण	
मुस्ताङ	०.०	१५.०-१७.५	-४.०-१.५	६५-८५	६१-७६			
पाल्पा	०.०	२४.६-२५.५	८.४-९.२	७७-९३	६०-७५	-	-	-
रुपन्देही	०.०	२९.६-३१.९	१३.९-१५.८	७०-८५	३५-४०	०.०-३.५	उत्तर	
रुकुम	०.०	२५.५-२६.५	९.५-१४.०	८४-९२	६७-८१	-	-	
दाङ	०.०	२६.५-२८.२	११.०-१३.०	७६-९१	३५-५२	०.०-१.०	दक्षिण	
बाँके	०.०	२८.५-३०.०	१३.५-१५.४	९४-१००	४२-५२	०.०-४.०		
सुर्खेत	०.०	२६.८-२८.१	१०.०-१२.८	७८-९१	४७-५२	०.०-४.०	उत्तर	
जुम्ला	०.०	१९.७-२१.८	-२.३-२.१	५३-७४	१४-३०	०.०-४.०	पश्चिम	
कैलाली	०.०	२८.३-२९.७	१२.८-१४.४	८९-९४	४७-५३	०.०-३.०	उत्तर	
डोटी	०.०	२८.५-२९.५	९.२-१२.२	८२-८६	३४-४५	०.०-१.०	उत्तर	
दार्चुला	०.०	२१.०-२२.२	९.६-११.०	८९-९२	६७-८३	-	-	-

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४

कृषि-सल्लाह

क. बालीनाली

१. धान

- बीउ भण्डारणको लागि सुपर व्यागको प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ। सुपर व्याग उपलब्ध नभएको अवस्थामा चिस्यान कम गराउन धानलाई ३-४ दिन घाममा राम्ररी सुकाएर हावा नछिर्ने भाँडो (मेटल बिन, भकारी) मा सेलफस २-३ चक्की प्रति टनका दरले प्रयोग गरि भण्डारण गर्नुपर्दछ।

२. गहुँ

- गहुँ लगाउने समय भएकोले तराई र भित्री मधेशका लागि सिफारिस गरिएका बाणगंगा, तिलोत्तमा, विजय, आदित्य, गौतम; मध्य पहाडका लागि सिफारिस गरिएका मुनाल, च्याखुरा, धौलागिरी, गौरा, डब्लु. के. १२०४, स्वर्गद्वारी, डाँफे, पासाङ ल्हामु र उच्च पहाडका लागि सिफारिस गरिएका धौलागिरी, गौरा, डब्लु. के. १२०४, पासाङ ल्हामु उपयुक्त भएकोले उपलब्ध जातको गुणस्तरीय बीउ ४-४.५ के.जी. प्रति कट्टा वा ५-६ के.जी. प्रति रोपनीका दरले व्यवस्था गरी लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

बीउको उपचार: भाइटाभ्याक्स २-३ ग्राम प्रति के.जी. वा बेभिष्टिन २ ग्राम प्रति के.जी. बीउका दरले उपचार गरेर मात्र बीउ छर्नुपर्दछ।

- तिलोत्तमा तराई र भित्री मधेश तथा डाँफे, मुनाल र च्याखुरा मध्य पहाडको सिंचित र असिंचित दुवै क्षेत्रमा लगाउन उपयुक्त हुन्छ।
- मध्य तथा सुदूर पश्चिम तराईका लागि उपयुक्त ड्युरम गहुँको जातहरू- डी. डब्लु. के. २६ र डी. डब्लु. के. ३८ को बीउ समयमा व्यवस्था गरि लगाउन उपयुक्त हुन्छ। ड्युरम गहुँ बारे विस्तृत जानकारी प्राप्त गर्न क्षेत्रीय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, खजुरा, बाँकेमा सम्पर्क गर्नुहोला।
- सापेक्षिक आर्द्रता घटिरहेकोले माटोको चिस्यान उड्ने हुनाले चिस्यान रहँदै गहुँ छर्नुहोस्।

३. उखु

- गवारो कीराहरू व्यवस्थापनको लागि उखु रोपेको एक महिना पछि बाट ट्राइकोग्रामा (*Trichogramma chilonis* or *Trichogramma japonicum*) परजीवी कीरा १,००,००० (१०x५ से.मी. को पाँच वटा ट्राइको कार्ड) प्रति हेक्टरका दरले १०/१० दिनको अन्तरालमा ३-४ पटक छोड्नु उपयुक्त हुन्छ। (ट्राइको कार्डको लागि नजिकको चिनी मील वा कृषि सम्बन्धी कार्यालयहरू मा सम्पर्क गर्नुहोला।)

४. आलु

- तराईका जिल्लाहरूमा साताको सुरुमा मौसममा बदली भई एक-दुई स्थानमा फाटफुट वर्षा हुने भएतापनि मध्य र अन्ततिर सामान्यतया मौसम सफा हुने भएकोले कात्तिक पहिलो हप्ता रोपिएको आलुलाई उकेरा लगाई माटोको चिस्यानको अवस्था हेरी सिँचाई गर्नुहोस्।
- मध्य पहाडमा भदौ अन्तिम हप्ता रोपेको आलुलाई माटोको चिस्यानको अवस्था हेरी सिँचाई गर्नुहोस्।
- उच्च पहाडमा भण्डारण गरिएको आलु समय-समयमा निरीक्षण गरि कुहिएको आलु हटाउनुहोस्।
- मौसम अनुकूल रहेकोले मध्य पहाडमा भदौमा बारी जग्गामा रोपेको बीउ आलुलाई अन्तिम पटक रिंगिंग गरि हाल्म पुलिड गर्नुहोस्।

५. तोरी/मुसुरो/चना/हिउँदै मकै

- तोरी, मुसुरो, चना र हिउँदै मकै लगाउने समय आउन लागेकोले अनुसुची-१ मा दिए बमोजिम उपलब्ध जात (उन्नत) को गुणस्तरीय बीउ तथा मलको समयमा नै व्यवस्था गरी लगाउनु होस्।
- तोरीबालीमा बीउबाट लाग्ने/सर्ने अल्टरनेरिया थोप्ले रोगको लागि मेन्कोजेव ३ ग्राम प्रति के.जी. बीउको दरले उपचार गरि छर्नुहोस्।
- कम चिस्यान भएको खेतमा मुसुरो लगाउँदा बीउलाई १२ घण्टासम्म पानीमा भिजाई २ घण्टा छाँयामा सुकाएर छर्नुहोस्।
- राइजोवियम जीवाणुद्वारा मुसुरोको बीउलाई उपचार गरि लगाउनुहोस्।

६. फलफूल वाली

- कागती, सुन्तला आदिमा कालो धवाँसे ढुसी (Sooty Mold) देखिएमा १५ एम.एल सर्वो वा एट्सो तेल प्रति लिटर पानीमा घोली १०-१२ दिनको फरकमा ढुसी लागेको भाग भिज्ने गरि छर्कनु पर्दछ।
- कागती वा निबुवा खेती गर्नुभएका कृषकहरूले कागतीको पात खन्ने (Leaf Miner) कीरा लाग्ने भएकोले करेसाबारीमा भएका बोटमा गाईको गहुँत वा निमको झोल १ भागमा ४ भाग पानी मिसाई ५-५ दिनको फरकमा ३ पटक छर्नु पर्दछ। व्यवसायिक कागती खेती गर्ने कृषकहरूले रोगर वा फोस्किल २ एम. एल. प्रति लिटर पानीमा घोलेर ७-७ दिनको फरकमा ३ पटक छर्नु पर्दछ।
- केराको काइयो बनिसकेपछि बुझ्ने काटेर हटाउनाले कोसाहरु प्रष्ट भइ घरिको तौल बढ्ने हुँदा नियमित अवलोकन गरि बुझ्ने हटाउनुहोस्।
- केराको बोट ओइलाउने रोग लागेमा प्राविधिकबाट जाँच गराई ढुसिबाट लागेको भएमा कपर अक्सिक्लोराईड २-३ ग्राम प्रति लिटरको दरले पानीमा घोलेर १० दिनको फरकमा ३ पटक केराको गाँजको वरिपरि सानो घेरा बनाई करीव १० लिटर विषादीको घोल राख्नुपर्दछ।
- व्याक्टेरियाबाट केराको बोट ओइलाउने रोग लागेको भएमा कासु-बी (कासुगामाईसिन) १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर १५ दिनको फरकमा २-३ पटक जरा भिजाउनुपर्दछ।
- केरामा फल लागिसकेपछि केराको घरीमा १% बोर्डेक्स मिश्रण (एक लिटर पानीमा १० ग्राम चुन, १० ग्राम नीलोतुथो मिसाएको झोल) १-१ महिनाको अन्तरमा छर्दै गर्नाले कोत्रेरोग (Anthracnose) को व्यवस्थापन हुन्छ।
- केराको बोट/थाममा लाग्ने घुन कीराको नोकसानी कम पार्न बगैँचाको सरसफाई गर्ने, एउटा गांजमा ३ वटा सम्म मात्र बोट राख्ने र प्रत्येक गाँजमा क्लोरपाइरीफस (4% GR) ३० ग्राम गाँजको वरिपरि रिड आकारमा कुलेसो बनाई माटोमा राम्रोसंग मिलाईदिनु पर्दछ।
- केराको बगैँचामा गवारो लाग्न सक्ने भएकोले नियमित अनुगमन गर्नुपर्दछ। गवारो देखिएमा बगैँचाको सरसफाई गर्ने, घरि काटिसकेपछिका ठुटाहरूलाई नष्ट गर्ने, कीरालाई ट्र्याप गरि नष्ट गर्नुपर्दछ। कीराको प्रकोप बढि भएमा बोटको कापमा वा गुवोमा कार्बोफ्युरान ५-७ ग्राम राख्नु पर्दछ वा कीराको पासोमा कीरालाई आकर्षित गरी नष्ट गर्नको लागि केराको थामलाई ८-१० ईन्चको टुक्रा काटेर तीन वटा टुक्रा-टुक्राको विचमा स-सानो ढुङ्गा (कंक्रीट) राखेर पासो तयार पार्ने र ठाँउ-ठाँउमा राखेर प्रत्येक दिन यसको अवलोकन गरी पासोमा परेको कीरा नष्ट गर्नुपर्दछ।

७. तरकारी बाली

- हिउँदै तरकारीहरूको नर्सरी ब्याड तयार गर्दा जग्गा खनजोत गरि फर्मांलिन १ भाग ५० भाग पानीमा घोली जमिन भिज्ने गरि हालेर चित्रमा देखाइए जस्तै प्लास्टिकले ७ दिनसम्म ढाकि माटो उल्टाई पल्टाई गर्नुपर्दछ।
- ब्याड राख्ने जग्गाको माटोको उपचार गर्नु परेमा बेभिष्टिन ६ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई बिउ राख्नु ३-४ दिन अगाडी छर्कदा उपयुक्त हुन्छ।
- नर्सरी राख्दा १ विक्ता (१५-२० से.मी.) अग्लो ब्याड बनाई ४ अँगुलको फरकमा लाइन कोरेर पातलो गरी बिउ राख्ने र हल्का माटोले पुरेपछि छापो राख्नुपर्दछ।
- नर्सरी ब्याडमा बीउ राखेपछि सेतो प्लास्टिकको छानो बनाउनुपर्दछ तर बेर्ना उम्रिसकेपछि दिनमा उघार्ने र राति तथा पानी परेको बेला उक्त छानो ओढाउनु पर्दछ।
- नर्सरी ब्याडमा बेर्ना उमार्ने समयमा फेद काट्ने कीरा र बेर्ना कुहिने रोगको व्यवस्थापन गर्न क्लोरपाईरीफस १६% ई.सी. (Chlorpyrifos 16% EC) को ०.५ एम.एल. र कार्वेन्डाजिम (बेभिष्टिन) ५०% डब्लु.पि. को १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली स्प्रेयर बाट नर्सरी ब्याड भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ।
- काउली, बन्दा लगाएको २०-२५ दिन भैसकेको भएमा १-१ चम्चा डिएपि र यूरिया मिसाई वरिपरि घेरा बनाई मललाई पुर्नुपर्दछ। यसरी टपड्रेस गरिसकेपछि सिँचाई दिनुपर्दछ।
- अदुवा र बेसारको पाना वा गानो कुहिने रोगको व्यवस्थापन गर्न कार्वेन्डाजिम (बेभिष्टिन) ५०% डब्लु. पि. को २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली स्प्रेयरबाट फेद भिज्ने गरि छर्नुपर्दछ।

गोलभेंडाको (दक्षिण अमेरिकी) पात खन्ने कीरा (*Tuta absoluta*) (Meyrick 1917)

<p>पूर्ण रूपमा क्षति ग्रस्त बिरुवाहरु</p>	<p>लाभाले क्षति पुर्याएको फल</p>	
<p>पातमा क्षतिको लक्षण</p>	<p>मुनामा क्षतिको लक्षण</p>	<p>फलमा क्षतिको लक्षण</p>
<p>बयस्क पुतली</p>	<p>लाभार्भा अवस्था</p>	

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४

व्यवस्थापन विधिहरू: कीरा लागेको क्षेत्रबाट अन्य क्षेत्रमा गोलभेंडा तथा बिरुवा ओसारपसार नगर्ने। टाँसिने पासो वा पानीको पासोमा फेरेमोन प्रयोग गरि कीराको अनुगमन गर्ने। जंगली आश्रयदाता बिरुवाहरू, धतुरो र कालीगेडी जस्ता बिरुवाहरू हटाउने। गोलभेंडा खेती सकी सकेपछि बालीका अवशेषहरू नष्ट गर्ने। कीरा लागेको क्षेत्रमा *सोलेनेसी* परिवारको बालीहरू जस्तै आलु, भण्टा, खोर्सानी, सुर्ती तथा *लेगुमिनेसी* परिवारका सिमी, बोडी, बकुल्ला जस्ता आश्रयदाता बिरुवाहरू नलगाउने। कीरा लागेका पात, फल तथा मुना संकलन गरि गहिरो गरि पुर्ने वा प्लाष्टिकको थैलामा बन्द गरि कुहाउने।

- यस कीरा (*Tuta absoluta*) को फेरोमोन लुर, ओटाटि ट्रयाप वा स्टिकी ट्रयाप प्रति रोपनी २ वटा प्रयोग गर्ने। बत्तीको पासोको प्रयोग गरि वयस्क कीराहरू मार्ने।
- कीरा लागेको सुरुको अवस्थामा *ब्यासिलस थुरिन्जीनेसिस कुरष्टाकी* (*Bacillus thuringiensis var. Kurstaki*) २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर साझ पख बोट भिज्ने गरि छर्किने। धेरै कीरा लागेको अवस्थामा *क्लोरेन्ट्रानिलिप्रोल* (*Chlorantraniliprole 18.5 % SC*) वा *स्पिनोसाड* (*Spinosad 45% SC*) १ एम.एल. प्रति ३ लिटर पानीमा मिसाएर छर्ने। एउटै विषादी निरन्तर प्रयोग नगरि आलोपालो प्रयोग गर्ने।

बत्तीको पासो तथा यसमा परेका पुतलीहरू

पानीको पासोमा फेरोमोनको प्रयोग

- गोलभेंडामा डढुवाको प्रकोप कम छ भने *मेन्कोजेब* ७५% डब्लु.पि २.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर स्प्रे गर्ने र बढि छ भने *क्विलाक्सिल* एम.जेड. ७२% डब्लु.पि. को धुलो २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर स्प्रे गर्नुपर्दछ।
- गोलभेंडामा लाग्ने गवारो (Fruit borer) कीरा व्यवस्थापनको लागि १० ग्राम भेली प्रति लिटर पानीमा मिसाई बनाएको घोलमा *HaNPV* (*हेली एन.पि.भी*) २५० LE को १.५ मि.लि हालेर साँझको समयमा स्प्रे गर्नुपर्दछ, अथवा *व्याक्टेरिया जन्व* (बी.टी) *Bt* (डाई पेल, बायो लेप) ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाएर साँझको समयमा स्प्रे गर्नुपर्दछ, अथवा *क्लोरेन्ट्रानिलिप्रोल* (कोराजेन) १८.५ इ.सि. ०.४ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी स्प्रे गर्नुपर्दछ। साथै कीराले नोक्सानी गरेका फलहरू संकलन गरी खाडलमा पुरिदिनु पर्छ।
- विभिन्न बालीहरूमा सेतो झिंगाले आर्थिक नोक्सानी गर्नुको साथै भाइरस रोगहरू पनि सार्ने हुँदा जैविक विषादी, *भर्टिसिलियम लेकानी* २ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाई छर्नुपर्दछ। प्रकोप ज्यादा भएर रासायनिक विषादी प्रयोग गर्नुपरेमा *एसिटामाइप्रिड* २०% एस.पि. (इक्का, माजिक) १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर पातको पछाडिको भाग भिज्ने गरि स्प्रे गर्नुपर्दछ।

८. अन्य

- खेतबारीमा देखिने सबै कीराहरू हानिकारक हुदैनन्। तसर्थ कीरा देखिने बित्तिकै विषादीको प्रयोग नगरौं। मित्रजीव कीराहरू जस्तै माकुरा, गाइने कीरा, सात थोप्ले खपटे कीरा, बारुला, नमस्ते कीरा (*प्रेइङ्ग मेन्टीडा*) देखिएमा तिनीहरूको संरक्षण र सम्बर्धन गरौं।

विषादीको प्रयोग गर्दा ध्यान दिनु पर्ने मुख्य कुराहरु:

- सकेसम्म कम हानीकारक हरियो (▲) र हानीकारक निलो (◆) लेबल भएको विषादी प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ।
- विषादीको डब्बामा उत्पादन र एक्सपाइरी मिति हेर्नु पर्दछ।
- सुरक्षित ठाउँमा विषादी राख्नु उपयुक्त हुन्छ।
- सिफारिस गरिए अनुसारको मात्रा प्रयोग गर्नु पर्दछ।
- विषादी छर्कने वेलामा मुखमा मास्क, हातमा पञ्जा, खुट्टामा जुता र शरीरको नाङ्गो भागमा कपडाले छोप्नु उपयुक्त हुन्छ।
- सकभर कडा घाम लागेको, धेरै हावा लागेको, पानी परिरहेको बेला विषादी छर्नु हुँदैन।
- कुनै पनि विषादी छर्दा जुन दिशाबाट हावा आएको छ त्यही दिशा तिर फर्केर कहिल्यै छर्नु हुँदैन अर्थात् जुनदिशा बाट हावा वहेको छ सोही दिशा तर्फ फर्केर विषादी छर्ने गर्नु पर्दछ।
- कुनै पनि विषादी छर्दा विषादी छर्दै अघि बढ्नु हुँदैन अर्थात् पछि सदैँ आउनु पर्दछ जसले गर्दा विषादी छरि सकेको ठाउँमा चलाउन नपरोस्।
- कुनै पनि विषादी छरि रहदा वीचैमा नोजल बन्द भयो भने मुखले फुकेर वा दाँतले खोल्ने गर्नु हुँदैन।
- कुनै पनि विषादीको प्रयोग गरे पछि सकेसम्म पुरै शरीर नुहाउनु पर्दछ र हात खुट्टा नधोई कुनै खाने कुरा खान हुँदैन।
- विषादी प्रयोग गरिसकेपछि खाली बट्टा वा सिसी बट्टुलेर खाल्डोमा पुर्नु पर्दछ र प्रयोग गरेका उपकरणहरु धोएर राख्नु पर्दछ।
- विषादी छर्कदा टाउको दुखे वा वाक वाक लाग्ने जस्तो हुन थाल्यो भने तुरुन्त काम छोडेर खुल्ला हावामा केही वेर बस्नु पर्दछ। यदि विष लागेको शंका लागेमा नजिकको अस्पताल वा स्वास्थ्य केन्द्रमा जचाउनु पर्दछ।
- विषादीको किसिम हेरेर विषादी छरेको खेत जग्गा बाट ३ देखी १५ दिन सम्म कुनै पनि खान योग्य बालीहरु उपभोग गर्न हुँदैन। साथै गाईवस्तु, कुखुरा आदि लाई पनि खुवाउन हुँदैन।
- विषादी प्रयोग गर्ने उपकरणहरु (स्प्रेयर) लाई प्रयोग गरिसकेपछि राम्रोसँग पखाली भण्डारमा राख्नु पर्दछ।

लाही कीरा (एफीड)

- १ भाग गाईको गहुँत र ४ भाग पानी मिसाएर रातभरी राखेर लाही लागेको ठाँउमा भिजे गरी भोलीपल्ट छर्कनु राम्रो हुन्छ। डाइमेथोएट ३०% ई.सी., २ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा वा प्रकोप ज्यादा भएमा मालाथियन ५०% ई.सी., २ एम.एल. प्रति लिटरको दरले पानीमा मिसाई लाही लागेको ठाँउमा भिजे गरी छर्कनु उपयुक्त हुन्छ।

ख. पशुपालन

१. गाई, भैँसी, भेडा, बाखा

- हिउँदको समयमा पशुवस्तुलाई हरियो घाँस र पोषणतत्वको कमी हुने र उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा पनि कमी आउने भएकोले उक्त समयमा उग्राउने पशुहरु जस्तै-गाई, भैँसी, भेडा बाखाहरुलाई युरिया मिश्रित पराल (४% युरिया) वा युरिया मोलासिस ब्लक खुवाउँदा पशुको उत्पादनमा वृद्धि गर्न सकिन्छ। तर साना बाच्छा-बाच्छी र पाडा-पाडीलाई युरिया उपचार गरिएको पराल खुवाउनु हुँदैन। परालमा युरिया उपचार बिधिबारे अनुसूची-२ मा विस्तृतमा दिईएको छ।
- पशुलाई युरिया मोलासिस ब्लक ३०० ग्राम प्रति दिनका दरले चाट्न दिनुपर्दछ र प्रशस्त मात्रामा पानी पिउन दिनुपर्दछ। युरिया मोलासिस ब्लक पशु आहारा महाशाखा, खुमलटारबाट बिक्री वितरण गरिन्छ।
- जाडोयाम शुरु भएको र बाहिरी तापक्रम घट्दै गइरहेको हुँदा गाई, भैँसी, भेडा, बाखा, बंगुर, खरायो आदिमा रुखाखोकी लाग्ने, ज्वरो आउने, श्वासप्रश्वास सम्बन्धि अन्य रोग लाग्ने हुँदा पशुवस्तुको खोर-गोठ न्यानो राख्नुपर्दछ।

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४

भर्खर जन्मेका र साना बाच्छा-वाच्छी/पाठा-पाठीमा निमोनिया र छेर्ने समस्याका साथै कक्सिडियोसिसको समस्या देखिने हुँदा विशेष ध्यान दिनुपर्दछ। गाईवस्तुको खोर-गोठको झ्यालहरूमा हावाको आवत जावत हुने गरि बोराहरू टाँगेर न्यानो बनाउन सकिन्छ।

- दुधालु गाईवस्तुलाई थुनेलो (Mastitis) को समस्याबाट बचाउन गोठ सफा र सुगंध राख्नुहोस्। साथै ग्लिसिरिन र पोभिडन आयोडिन १:९ को अनुपातमा बनाइएको झोलमा दुध दुहिसकेपछि ३० सेकेण्डसम्म थुन डुबाउनु (Teat dipping) पर्दछ।

२. कुखुरा, हाँस

- जाडो महिनामा विशेष गरि कुखुरामा इन्फेक्सियस ब्रोङ्काइटिस, इन्फेक्सियस साइनुसाइटिस र क्रोनिक रेस्पिरेटरी रोग (CRD) आदि देखिन सक्छ। त्यसकारण कुखुराको खोरमा तापक्रम, सरसफाई र भेन्टिलेशनमा विशेष ध्यान दिनुपर्दछ।
- कुखुरा फार्महरूमा रोगहरूको संक्रमण बढ्ने सम्भावना भएकोले संक्रमणबाट बचाउन फार्महरूमा जैविक सुरक्षा अपनाउनुहोस्।
- ब्रोइलर कुखुराहरूलाई उमेर अनुसार फरक किसिमको तापक्रम आवश्यक हुन्छ। सुरुको अवस्थामा ९५° फरेनहाइट तापक्रम आवश्यक पर्छ र क्रमशः प्रत्येक हप्ता ५° फरेनहाइट तापक्रमको दरले ७५° फरेनहाइट तापक्रम नपुग्दा सम्म घटाउँदै लैजानु पर्दछ।
- चल्लाको खोरमा २ घण्टा विहानको घाम पस्ने व्यवस्था अनिवार्य गरिनु पर्दछ। कुखुराको खोरमा भेन्टिलेशन राम्रो हुनुपर्दछ। कुखुराको सुलीमा धेरै आर्द्रता हुने भएकोले धेरै एमोनिया उत्पादन भई श्वासप्रश्वास सम्बन्धी समस्या हुने हुँदा खोरमा राम्रो भेन्टिलेशनको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।

३. माछा

- माछा पोखरीमा अक्सिजनको मात्रा बढाउन हावा यन्त्र (aerator) को प्रयोग गर्नुपर्दछ।
- माछा पोखरीमा एमोनियाको मात्रा बढी भएमा पोखरीमा माछाको घनत्व (stocking density) कम गर्ने, दानाको मात्रा घटाउने, पानीको गहिराई बढाउने, एरेटरको संख्या बढाउने आदि गर्न सकिन्छ। मरेका माछालाई तत्काल हटाउनुपर्दछ। अपरान्हमा अत्याधिक पि एच (pH) हुने गरेको भए चूना प्रयोग गर्दा केही लाभदायी हुन्छ।
- एमोनियाको मात्रा १ पिपिएम (PPM) छ भने पोखरीको २५% पानी विस्थापन गर्नुपर्दछ। एमोनिया २.५ पिपिएम (PPM) वा बढी भएमा माछालाई अर्को पोखरीमा सार्नुपर्दछ।

घाँसेबाली

- हिउँदे घाँसको लागि जग्गाको अन्तिम तयारीको बेलामा कम्पोष्ट मल २०० के.जी, डी.ए.पी. ३.६ के.जी, युरिया २.१ के.जी, म्युरेट अफ पोटास १.३ के.जी प्रति कट्टाका दरले माटोमा मिलाउनु उपयुक्त हुन्छ।
- जै घाँसको हकमा ४ के. जी बीउ प्रति कट्टाको दरले उपलब्ध भएसम्म अमृतधारा नभएमा नेत्र, कामधेनु, गणेश, पार्वती आदि जातको जै मंसिर महिनाको तेस्रो हप्ताभित्रै छर्न उपयुक्त हुन्छ। साथै जै घाँससँग केराउ अथवा भेच ०.५-१ के. जी. प्रति कट्टाको दरले मिसाएर छर्दा घाँसको उत्पादन तथा गुणस्तरमा वृद्धि हुन्छ।
- बर्सिम घाँसको हकमा १ के. जी. बीउ प्रति कट्टाको दरले ग्रिन गोल्ड जातको बर्सिम मंसिर महिनाको अन्तिमसम्म छर्न सकिन्छ। बर्सिमको बीउ राइजोबीयमले उपचार गरि छर्न उपयुक्त हुन्छ।
- हिउँद महिनामा विभिन्न डालेघाँसहरू जस्तै कोइरालो, कुटमिरो, खन्यु, गिठी, चिउरी, चुलेत्रो, जिडट, निमारो, पाखुरी, बडहर, भिमल आदि खुवाउन सकिन्छ। डाले घाँस काट्न सकिने समयबारे अनुसूची-३ मा विस्तृतमा दिईएको छ।

नाम्ले / माटे रोग

- पशुहरुमा नाम्लेको परजिवी देखिएमा निम्न अनुसारको उपचार गर्नु होला।
 - ✚ अक्सिक्लोजनाइड (Oxyclozanide) १० मि.ग्रा. प्रति किलो शारीरिक तौल अनुसार एक पटक खान दिनुहोला। १ ग्राम बोलस प्रति १०० किलो शारीरिक तौल अनुसार तथा झोल औषधी ३०० किलो शारीरिक तौल भएका पशुलाई ९० एम.एल. एकपटकमा खान दिनु होला। भेडा बाखालाई २०० एम.जी. को एक ट्याब्लेट प्रति १३ किलो शारीरिक तौल अनुसार खान दिनुहोला। यी औषधीहरु दुहुना, ब्याउने सबै प्रकारका पशुमा दिन सकिन्छ।
 - ✚ ट्राइक्यालबेन्डाजोल (Tricalbendazole) १२ मि.ग्रा. प्रति किलो शारीरिक तौल अनुसार खान दिँदा निकै प्रभावकारी हुन्छ। ९०० एम.जी. को एक बोलस प्रति ७५ किलो शारीरिक तौल अनुसार खान दिनु होला। २५० एम.जी. को १ ट्याब्लेट १५ किलो शारीरिक तौल भएक भेडा बाखालाई खान दिनु होला। दुहुना ब्याउने सबै प्रकारका पशुहरुमा दिने सकिन्छ।
 - ✚ लिभर टोनिक झोल वा पाउडर ठूलो पशुलाई ४०—६० ग्राम, सानो पशुलाई १५—२० ग्राम दैनिक खान दिनु होला।

अनुसूची-१: तोरी, मसुरो, चना र हिउँदे मकैको उपलब्ध जात, बीउ दर, मलखाद तथा लगाउने समय

बाली	तोरी	मसुरो	चना	हिउँदे मकै
सिफारिस जात	तराई र भित्री मधेश: मोरंग तोरी-२, प्रिति, उन्नति, प्रगति, विकास मध्य पहाड: लुम्ले तोरी-२	तराई र भित्री मधेश: खजुरा मसुरो-१, खजुरा मसुरो-२, शितल, शिखर, सिमल, सिम्रिक र सिन्दुर मध्य पहाड: महेश्वर भारती, सगुन, शितल, शिखर, सिमल, शिशिर, सिम्रिक र सिन्दुर	तराई र भित्री मधेश: धनुष, राधा, सीता, कोशेली, कालिका, तारा र अवरोधी मध्य पहाड: तारा, अवरोधी	तराई र भित्री मधेश: रामपुर कम्पोजिट, रामपुर हाईब्रिड-२ मध्य पहाड: मनकामना-२, मनकामना-४, मनकामना-५, मनकामना-६, देउती, पोसिलो मकै-१, शितला; उच्च पहाड: गणेश-१, गणेश-२
बीउ दर	०.२५-०.३० के.जी./कट्टा वा ०.३७-०.४५ के.जी./रोपनी	१.०-१.५ के.जी./कट्टा वा १.५-२.० के.जी./रोपनी	१.५-२.० के.जी./कट्टा वा २.५-३.० के.जी./रोपनी	०.८-१.० के.जी./कट्टा वा १.०-१.५ के.जी./रोपनी
मलखाद	कम्पोष्ट मल २००-३०० के.जी, डी.ए.पी. ३.० के.जी, युरिया ०.३ के.जी, पोटास १.१ के.जी. प्रति कट्टा वा कम्पोष्ट मल ३००-४०० के.जी, डी.ए.पी. ५.० के.जी, युरिया ०.४५ के.जी, पोटास १.६ के.जी. प्रति रोपनी	कम्पोष्ट मल १५०-२०० के.जी, डी.ए.पी. १.५ के.जी, युरिया ०.५ के.जी, पोटास १.१ के.जी. प्रति कट्टा वा कम्पोष्ट मल २००-३०० के.जी, डी.ए.पी. २.७ के.जी, युरिया ०.७५ के.जी, पोटास १.६ के.जी. प्रति रोपनी	कम्पोष्ट मल ३३३ के.जी, डी.ए.पी. ३.० के.जी, पोटास १.३ के.जी. प्रति कट्टा वा कम्पोष्ट मल ५०० के.जी, डी.ए.पी. ४.५ के.जी, पोटास २.० के.जी. प्रति रोपनी	कम्पोष्ट मल ३००-५०० के.जी, डी.ए.पी. ३.८ के.जी, युरिया २.० के.जी, पोटास २.५ के.जी. प्रति कट्टा वा कम्पोष्ट मल ५००-७५० के.जी, डी.ए.पी. ५.७ के.जी, युरिया ३.० के.जी, पोटास ३.७ के.जी. प्रति रोपनी
लगाउने उपयुक्त समय	तराईमा असोजको अन्तिम हप्ता देखि कार्तिकको पहिलो हप्ता सम्म र पहाडमा असोज सम्म	तराई र भित्री मधेशमा कार्तिक पहिलो हप्ता देखि मंगसिरको दोस्रो हप्ता र मध्य पहाडमा असोज १५ देखि कार्तिक १५ सम्म	असिंचित क्षेत्रमा असोजको तेस्रो हप्ता देखि कार्तिकको पहिलो हप्ता सम्म र सिंचित क्षेत्रमा मङ्सिरको पहिलो हप्ता देखि तेस्रो हप्ता सम्म	पहाडमा अन्तिम भाद्र, भित्री मधेशमा भाद्र देखि असोज सम्म र तराईमा असोज देखि कार्तिक सम्म

अनुसूची-२: युरिया उपचार विधी

सुख्खा पराल, छुवाली वा नललाई १.५-२ इन्चको लामो टुकामा काट्ने र त्यसमा ४% (१०० लिटर पानीमा ४ के.जी. युरिया) को दरले युरियाको झोल बनाई (१०० के.जी. परालको लागि ५०-६० लिटर घोलको दरले) मिलाएर छर्ने। त्यसपछि हातमा प्लाष्टिकको पन्जा लगाई पराल र युरियाको झोल राम्ररी मिसाउने। मिसाइएको पराललाई प्लाष्टिकको थैलामा राम्ररी हावा नछिर्ने गरि खाँद्रे। प्लाष्टिकको थैला नभएमा जमिनमा खाडल खनी अथवा जमिन माथी पानीमा फोहोर नमिसिने गरी प्लाष्टिक ओछ्याएर राम्ररी खाँद्रे प्लाष्टिकले छोपी ४ इन्च बाक्लो माटोले हावा नछिर्ने गरी छोप्ने। खास गरेर २१ दिनसम्म त्यसलाई राख्ने र २१ दिन पछि थैलाबाट खुवाउने जति मात्रा निकाली हावामा आधा घण्टा जति फिजाई पशु वस्तुलाई खुवाउने। वाखालाई ३००-४०० ग्राम प्रतिदिन र गाई भैसीलाई ५-६ के.जी. प्रतिदिनका दरले खुवाउनु उपयुक्त हुन्छ।

अनुसूची-३: हिँउद महिनामा काट्न सकिने डाले घाँसहरु

हिँउद महिनामा विभिन्न डालेघाँसहरु जस्तै कोइरालो, कुटमिरो, खन्यु, गिठी, चिउरी, चुलेत्रो, जिडट, निमारो, पाखुरी, वडहर, भिमल आदि खुवाउन सकिन्छ। हिँउद महिनामा पशु आहारको आपूर्तिमा डालेघाँसबाट ४१% योगदान रहेको छ।

डाले घाँस काट्न सकिने महिना

कोइरालो- मंसिर देखि चैत्र सम्म
कुटमिरो- कार्तिक देखि फागुन सम्म
खन्यु- कार्तिक देखि चैत्र सम्म
गिठी- मंसिर देखि फागुन सम्म
चिउरी- कार्तिक देखि चैत्र सम्म
चुलेत्रो- कार्तिक देखि चैत्र सम्म

जिडट- कार्तिक देखि वैशाख सम्म
निमारो- कार्तिक देखि चैत्र सम्म
पाखुरी- कार्तिक देखि चैत्र सम्म
वडहर- कार्तिक देखि चैत्र सम्म
भिमल- कार्तिक देखि फागुन सम्म

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन तयारी गर्ने विशेषज्ञ समूह

क्र.सं.	नाम थर	कार्यक्षेत्र	कार्यालय	ई-मेल	सम्पर्क फोन
१	डा. दीपक भण्डारी	बाली रोग विज्ञान	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	env@narc.gov.np deepak359@hotmail.com	९८५१२४५२१४
२	घनश्याम मल्ल	कृषि वातावरण	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	ghanashyam_99@hotmail.com	९८४१६२१३८८
३	दयामणी देवी गौतम	बाली विज्ञान	बाली विज्ञान महाशाखा, खुमलटार,	dayamani.gautam@gmail.com	९८४१३२२८१३
४	मनोज कुमार ठाकुर	कृषि सञ्चार	सञ्चार, प्रकाशन तथा अभिलेख महाशाखा, खुमलटार	thakur27819@gmail.com	९८५१२१६२९६
५	सालिकराम गुप्ता	बाली प्रजनन	कृषि वनस्पति महाशाखा, खुमलटार, ललितपुर	gupta.salikram3@gmail.com	९८४१५८२५७४
६	डा. कालिकाप्रसाद उपाध्याय	आलुबाली	राष्ट्रिय आलुबाली अनुसन्धान कार्यक्रम, खुमलटार	kalikaupadhyay@yahoo.com	९८६०७९९७५३
७	बिष्णु प्रसाद पौडेल	माटो विज्ञान	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	bishnu.env@gmail.com	९८४२६९१७२३
८	डा. अर्चना श्रेष्ठ	मौसम विज्ञान	जल तथा मौसम विज्ञान विभाग, नक्साल	shresthamet@gmail.com	९८४१२९९०९४
९	मीन कुमार अर्याल	मौसम पूर्वानुमान	मौसम पूर्वानुमान महाशाखा, गौचर, त्रि. अ. वि.	info@mfd.gov.np	०१-४११३१९१
१०	समि कुँवर	कृषि मौसम	जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना, कृषि विकास मन्त्रालय	samikunwar@gmail.com	९८५११९१९७१
११	हरि प्रसाद रेग्मी	कृषि	जलवायु प्रकोप समुत्थान निर्माण आयोजना, कृषि विकास मन्त्रालय	hariregmi14@gmail.com	९८४५१९६९९३
१२	डा. टेक प्रसाद गोतामे	फलफूल बाली	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	gotame@gmail.com	९८४३५७६३२९
१३	भोजन ढकाल	पशु विज्ञान	राष्ट्रिय पशु विज्ञान अनुसन्धान प्रतिष्ठान, खुमलटार	nickbhojan@gmail.com	९८५१२४८५१४
१४	सुशिल लामिछाने	माटो विज्ञान	माटो विज्ञान महाशाखा, खुमलटार, ललितपुर	sushil.longroof@gmail.com	९८५१९६१२४६
१५	रामेश्वर रिमाल	कृषि मौसम	कृषि वातावरण अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	rameshwarrimal@gmail.com	९८५१०४४१३०
१६	सञ्जय विष्ट	कीट विज्ञान	कीट विज्ञान महाशाखा, खुमलटार	sanjayabista@gmail.com	९८५११९१३९०
१७	नविन गोपाल प्रधान	तरकारी बाली	वागवानी अनुसन्धान महाशाखा, खुमलटार	navin.pradhan@gmail.com	९८५११००८२०
१८	रुपा वास्तोला	पशु आहारा	पशु आहारा महाशाखा, खुमलटार	bastola_rupa@yahoo.com	९८४१३१९८३९

~SSSSSSSSSSSSSSSSSS~

कृषि-मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन, वर्ष ०३, अंक ३१, ०१ मंसिर २०७४, अवधी : ०१ मंसिर २०७४ — ०७ मंसिर २०७४